

Lea Fatur: Od bojne sekire do orala.

8. V strahu in upanju.

ivje šumi Vélíka voda, sove iz duplin pa vprašujejo: »Vho ara you?«¹

Jim-Tim, Bob in Ham se tresejo ob zasmehu sov in gledajo s strahom na strašnega glavarja Dolgolasa, ki strmi v ostanke ognja. Osedlani so konji, možje so v orožju. Vse je pripravljeno na pot. Le Utalisi je šel za sledom Črnonožcev. — Pa kaj reže Indijanec Vidra ob vodi? Cel naročaj šib prinaša... In drug Indijanec teše trske in tretji pripravlja kol... »Mučili nas bodo pred odhodom, ti pasji sinovi,« zakolne Bob in Jim-Timu se naježe lasje. Zastoče, zatuli Dolgolasovim tovarišem-Evropcem: »Vi trije, ki ste krščeni in naše kože — ne pustite, da se nam bodo posmehovali ti pogani!«

Nohamo pogleda glavarja, a ta pokaže le na drevo nad ujetniki. Jelša je črna in preteča. Ham zatuli... Indijanec Vidra pokaže zobe: »Naša pobita moža čakata zadoščenja.« Drug Indijanec soglaša: »Peljimo jih domov! Naša vas se ni še proslavila z mučenjem belokožcev. Črnonožci pa pojejo, kako so mučili pet Angležev naenkrat. Naše žene in otroci so tudi potrebni zabave.« Dolgolas pokaže spet na veje. Bastel pravi: »Sramoto nam delajo ti razbojniki.« In tolaži mladega tovariša Mohorja, ki ne ve kam z očmi: »Indijanci so urni.« Vidra se bliža z vrvmi, dela zanke. Jim-Tim tuli: »Pomagaj ti, ki si nam ukradel zlato! Roparji ste vsi in zverine!«

Nohamo se bliža roparjem: »Pomislite, da stopite izpred človeške sodbe pred večnega sodnika. Kesajte se, da vam bo Bog milostljiv! Jim-Tim, ti pa povej, čegav je načrt, ki kaže pot do zaklada, da ga vrnem sorodnikom in zmanjšam tvoj greh.«

»Nimaš komu vračati, ti svetohlinski tolovaj!« se peni Jim-Tim. »Bil je sam na svetu, poslal sem ga ribam Rdeče reke...«

Nohamo se obrne s studom in dé: »Na konja, Mohor! Za menoj!« Zato odvede mladega rojaka, da ne vidi smrti razbojnikov. Le Bastel ostane. Prepričati se hoče, da bo res končan Jim-Tim, strah preriji. Nohamo reče tovarišu: »Utalisi nas že čaka nekje. Pripravi se na dolgo in naporno ježo! Črnonožci imajo velik kos poti pred nami.«

Za njima gre smrtni krik. »Končano je,« pravi Nohamo, »in jaz sem dedič nesrečnega človeka, ki ga je ubil Jim-Tim zaradi zlata. Počakajva!«

Kmalu se jima pridružijo Dolgolas, Bastel in drugi možje. Tudi Mandanka. Ob ovinku reke Michigan jih čaka Utalisi. »Proti Pasji preriji!« veli Dolgolas, ko je poslušal sinovo poročilo.

Noč in dan vihrajo jezdeci po sledu Črnonožcev. Ko pridejo do visokega obrežja Misisipija, so konji in možje tako trudni, da kar popadajo in poležejo. Samo Dolgolas, Nohamo in Utalisi ostanejo na nogah. Utalisi se zažene na obrežje in se spušča k preseku, odkoder zagleda Misisipi, veličastnega »očeta vseh rek«. Dolgolas pa kaže Nohamu kapelico s križem, ki kraljuje nad obrežjem Misisipija: »Tam je Dubuguejev grob.² V Pasji preriji

¹ Kdo si?

² Dubugue je bil velik prijatelj Indijancev. Dovolili so mu, da koplje v Pasji preriji svinec. Ko je umrl (1810), so mu naredili grobnico na obrežju Misisipija in so pokopali poleg njega tudi njegovega prijatelja Indiosa, nato pa so porušili njegove rove in poslopja.

smo. Tu dolí je pripraven prehod preko reke in mislim, da so šli tam tudi črnonoški garjavi psi črez. Mi pa gremo po preriji do rekeinega kolena pri Buštu in bomo tam še zajeli Črnonožce. — Pa kaj kaže Utalisi? Da niso šli tukaj čez reko? Deček išče sledi sredi prerije...«

»Prekanjenci so ubrali torej tudi pot do rekeinega kolena?« vpraša Nohamo in gleda, kako se oddaljuje deček v velikih skokih po travi in zginja za grmovjem.

»Drzni so. Ti črnonoški psi so znani sovražniki naseljenikov. Toda tukaj smo v bližini forta Prārie du Chien. Tam je močna posadka, ki varuje bližnje naselbine. Kajti vedno kliče na maščevanje duh Črnega sokola... Zdaj potujemo po njegovi lasti. Prejezdíš do tri sto milj vaše mere in nisi obhobil lasti vélikega glavarja. Tu je kopal pred leti Dubugue svinčeno rudo. Naši predniki so pa podrli vse rove, ko je umrl naš dobri prijatelj. Pa že spet rijejo podzemne verice...«

Nohamo gleda cvetlično trato, ki jo meji tu in tam log mogočnih dreves. Misli na bogastvo rud, ki spi pod travo, in na list v svojem žepu, ki ga dovede do še večjega bogastva. In prvo in drugo bo v blagor teh plemen, ki se zgublajo v revščino. Nasmehne se Dolgolasu: »Oralo gre svojo pot, brat moj! In bogastvo, ki ga koplje belokožec iz vaše zemlje, bo tudi vašim plemenom v korist. Videl si, kako dela Črna suknja za vas. Več bi naredila, ko bi imela sredstev... Ko pa dvignemo zaklad v gorovju, bo Črna suknja lahko zidala cerkve in domove za bolne in ne bo Indijanca, ki bi hodil praznik rok. Povem ti, Utalisi bo učil svoje brate. — Pa kje je? Da ne bi zašel prav v črnonoški tabor...«

»Manitu!«¹ vzklikne glavar. »Ne daj, da zgubim še dečka!«

Pa se zažene Dolgolas v tek. Nohamo za njim. Dolgolas zabrlizgne kakor jastreb. Oglasi se samo ptica-oponašalka. Nohamo kliče: »Stoj! Ne slišim več reke in ne vidim kapelice. Vrniva se v tabor in ko se odpočijejo konji, gremo vsi za dečkom.«

Dolgolas stoji in dviga roko. Zaprasketa nekaj kakor strel... Glas prihaja precej od daleč. »Naseljenik bo, ki je na lovu,« meni Nohamo. »Utalisi ni šel v ono smer. In če bi bil tudi šel, kdo bo streljal na dečka?«

Dolgolas se uleže v travo in pritisne uho na zemljo. Potem reče: »Konj dirja proti nam!« Dolgolas vstane in čaka. Pokaže se pika v daljavi. Dolgolas in Nohamo se uležeta, opazujeta. Že se pozna konjeva glava z vihrajočo grivo. Nohamo se začudi, da ima konj tako dolgo grivo. Pa zagleda Dolgolas za konjsko še človeško glavo in skoči: »Utalisi!« Deček privihra, ustavi konja, ki se trese kakor v strahu. Miri ga in se ponese:

»Po vsej Pasji preriji gre smrad po teh garjevih psih. Njih pot gre na solnčni zaton.«

»Kaj pa tisti strel?« vpraša nepočakani Nohamo.

Deček odgovori: »Slišal sem tudi strel in konja. Napotil sem se v tisto smer, pa je pridirjal konj. Skočil sem na drevo — z drevesa na konja.« Dolgolas pregleduje konjevo grivo: »To je črnonoški konj in na njem je sedel Vači.« Za potrdilo pokaže rdeče ptičje pero, ki ga potegne iz grive. »Iz Vačijeve oglavnice je ta!« pravi Nohamo. »Torej je nekdo streljal na Vačija in konj se je splašil.« Spogledajo se. Zakaj je bil Vači sam? Dolgolas pogleda solnce, ki nastopa pot navzdol in ukaže: »V tabor! In takoj s konji za njimi!«

Dolgolas, Nohamo in Utalisi so daleč pred drugimi možmi. Jezdijo po sledi Vačijevega konja. Dirjal je po tako lepi trati, da bi vsakdo mislil:

¹ Tako nazivajo Indijanci najvišje bitje.

posejana je bila in pokošena. Po dolgem času se prikaže orehov gaj in tam — leži nekaj kakor drevesno deblo v travi. Utalisi skoči tja s konjem, pa konj odskakuje, se vzpenja. Mrtev Indijanec leži tu na tleh, poleg njega pisana oglavnica iz ptičjega perja. Dolgolas ogleduje divje spačeni obraz. Mrtvi Vači je! Ustreljen je skozi čelo. Dober strel je bil. Ali zakaj?

Nohamo gleda po okolici: »Tu blizu mora biti nekje naselbina. Pokopljimo ga! Človek je.«

»Bil je naš čarovnik in duhovnik,« stisne Dolgolas usta. »Sovražil je vero belokožcev. Vendar nese častno svoj skalp na večna lovišča.«

Glavar zažvižga in da Vidri znamenje, naj mrtveca pokoplje, a tedaj zagleda nekaj v gaju in zagrabi za puško. Nohamo zamahtá s klobukom. Izpod dreves se prikaže mož v usnjati zdrgnjeni obleki in indijanski obutvi. Za pasom ima nož in na rami veliko torbo. »Halo!« zakliče Nohamo, »le bliže, prijatelj! Kdo si? Morda kaj veš o tej zadevi?«

Mož nezaupno pogleda Indijanca in odgovori: »Pošto nosim naseljenikom. Vsakih osem dni pride po Misisipiju v fort. Zadeva pa — hum — je taka: So to prijatelji onega?«

»Niso. Brez skrbi!«

»Prinašam pošto Švabom, štiri ure od tukaj. Pošteni in dobri ljudje so to. Pa mi reče starejši sin Rupert: 'Spremem te. Grem itak na lov.'«

Prideva do tega loga in počije. Zaslišiva konja. Pogledava. Nekak indijanski vrag se podi ravno v log. Ustavi konja, pa vidi, da ima dekletce v naročju. Otrok se zvija... Jezdec skoči s konja, drži otroka od sebe in zavihti nad njim nož. Otrok zavpije angleško: »Marija, pomagaj!« Rupert sproži — tolovaj se zvrne — konj se splaši — jaz skočim k otroku, pravim Rupertu: »Svetinjico ima za vratom, bele kože je, ukradel jo je!«

»Čigava si?« jo vpraša Rupert.

Otrok pa: »Baraga, Nohamo, Utalisi, Vranjeglavci, Vači.«

Rupert je rekel: »Namesto jelena bom nesel otroka domov. Mati bo že kaj spravila iz njega. Ti pa poižveduj! Pa... Oglej se malo — sam ni bil ta vrag! Lahko jih pride kaj več! Miren človek sem in nimam rad opravlja z divjaki. Strah mi je segel v kosti in obtičal sem tukaj — rad bi z vami do bližnje naselbine.«

»Konja dobiš in bogato plačilo,« se oglasi Dolgolas. »Pokaži nam zdaj do Rupertovega doma!«

Kmalu so vsi Vranjeglavci okoli poštnega slà. Vsa solzna pravi Mandanka možu: »Klicala je véliko mater kristjanov, kakor jo je učila Črna suknja. Rešila je vélika mati mojega otroka! Samo, da bi ne izvohali Črnonožci, kje je Utala... Šli so gotovo za Vačijem in gotovo je ušel Vači z otrokom, da ga umori v čast malikom. Hitimo!«

Spušča se urak. Konji brže naprej. Zraste pred jezdecí streha, krita z deskami: močna hiša, zgrajena iz hlodov. Že jo vidijo vso in materina duša trepeče od veselja. Kar se zatrese zrak od divjega žvižga in klica: »Vipigiti!« Črnonožci so tu in napadajo naselbino. Preko ograd in njiv se zaženejo konji.

»Ukrikikiii!« odgovori krik Vranjeglavcev. Kakor vihar se vržejo na protivnike, ki lezejo pri oknih in po strehi v hišo. Dolgolas butne v vrata in jih raztrešči. Plane v široki prostor, kjer se premetavajo naselnikovi sinovi z Indijanci. Udari s tomahavkom (sekiro) po Potakovi roki, ki je zamahnila po glavi ženske, stoječe pred ognjiščem. In tedaj ga pozdravi izpod ognjišča ljub glasek: »Ukrikikiii!«

Potako plane na Dolgolasa. Pa že je tu Utalisi. Sune glavarju nož v ramo. In kuhinja je polna Vranjeglavcev. Po kratki borbi je razorožen Potako. Toda vnovič navalijo njegovi in ga rešijo. Zmagovit Ukrikikiii! spremlja

Črnonožce, ki so sramotno popustili svoje ranjence in mrtve. Dolgolas ustavi svoje može, ki bi radi sledili in poklali vse Črnonožce. Ne ustavlja jih rad... Toda Nohamo obvezuje ranjence in vzdihuje, da mori junaško pleme Vranjeglavcev ravno tako pogumno in lepo pleme Črnonožcev, in Mandanka se topi v solzah radosti ob dekletcu. Črna suknja je položil otroku na usta klic, ki reši v vsaki nevarnosti. Ni dostojno, da pokaže moški svojo radost, pa se le razlije nekaj mehkega po Dolgolasovem neprodirnem obrazu, ko posluša pripovedovanje naseljenikove žene in žvrgolenje dekletca-hčerke in gleda ranjene sovražnike, ki jim vliva Nohamo krepčilne kaplje.

Na širokem ognjišču gori velik ogenj, v kotlu vre sladka voda. Rupert obrača raženj. Pokadili so Indijanci pipo z gospodarjem naselbine — in on je vesel, ker je prijateljstvo z Vranjeglavci več vredno ko pomoč iz forta. Mandanka se pa ne more naslišati zgodbe, kako je prišel Potako po Utalo.

Komaj da so se domači v hiši nagledali ljubke deklice in razumeli, da je ukradena od zloglasnih Črnonožcev, je že obšel gospodinjo strah. Težko je čakala, da so se vrnili njeni drugi sinovi in mož v hišo. Zapahnila je okna in rekla možu, naj porine debel zapah pred vrata. Pa preden je še prirnil mož ta zapah, je odrinil vrata Indijanec-velikan. Vse črno jih je bilo potem za njim. Zagnal se je sin in s silo zapahnil vrata za Indijancem, ki je vdrl. Utala pa, ki je skakala po kuhinji, je zavpila: »Marija! Potako!« in stekla je pod ognjišče. Indijanec, ki je bil vdrl, je prožil roko: »Nočemo Belih kož, samo otroka dajte! Moj je!« Naši so že imeli puške v rokah. Rupert je rekel: »Lažeš! To je kristjanski otrok in ne damo ga poganom!«

Indijanec je zažvižgal in zunaj so zatulili drugi ter napadli hišo. Naši fantje so pa vrgli Indijanca na tla in ga zvezali. Potem so si pa naredili pot skozi streho...

Dolgolas iztrže pero iz svoje oglavnice in ga poda gospodinji: »Nabij ga nad vhodom! Varen bo vaš vlgvam!«